

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: landesbibliothek(at)ooe.gv.at

Telephone: +43(732) 7720-53100

Geschichte der Juden in Czernowitz bei Tabor und Umgebung.

Bearbeitet von
Lehrer Jan Mádl, Czernowitz.

Město nachází se na Českomoravské vysočině pod horou Svídníkem, 738 m vysokou. Jakoby v talíři, kol dokola lemováno nepatrnými táhlými pahrbky, které jsou zalesněny, spočívají domy, mezi nimiž táhne se potok černovický a jím otvírá se údolí do soběslavské roviny. Krajina tato byla před dávnými a dávnými časy porostlá mohutnými lesy černými. V rovinách blízkých dávno té doby brázdil pluh a ruka lidská dělala pořádek, ale zde kraj té doby byl pustý. Počátek zeměměsta klade se asi do druhé poloviny 13. stol. Jméno jeho náleží mezi města rodová, neboť původní jeho název byl Črněvice, později Černěvice a konečně Černovice. Nejstarší písemná zpráva pochází z r. 1350. V té době, pokud tato písemná zpráva sahá, měla osada 40 domů, které postaveny byly kol rozsáhlého místa, které později tvořilo „*rink*“ — náměstí. Odtud vycházely čtyři ulice hlavní podoby kříže. Tak jako jiná města, tak i toto bylo majetkem vrchnosti, které několikrát bylo prodáno anebo dědičně přecházelo potomkům. Takže za dobu několika těch stol. se dosti majitelů vystřídalo. Co se týče obyvatelů, čítala osada ve 13. st. 114 usedlých. Samozřejmě, že skoro všichni byli poddaní a museli vrchnosti robotovati. Tu i v tomto st. možno usuzovati na usazení některého Žida, ovšem nelze toho potvrditi, poněvadž písemné památky toho druhu není. Jedině z obchodního ducha souditi možno, že dosti brzy usadil se zde Žid-obchodník. Teprve st. patnácté a šestnácté stávají se počátkem pravidelného usazování židovstva v městečku. Poněvadž náměstí té doby stalo se centrem veškerého života městečka a byly kol dokola postaveny domky a tam také bylo první sídlo israelitů a jich středisko. Mnozí otevřeli si krámky a v nich prodávali nejnutnější potřeby životní. Jiní živili se podomním obchodem, sbíráním hadrů, peří, kůží, sklenářstvím a výměnou zboží. Počet jedinců stoupal, rovněž i rodin, takže začátkem 17. st. musel býti dosti velký, když rozhodli se postavit hřbitov, jehož počátek klade se do r. 1695 podle nejstaršího uchovaného kamene. Hřbitov v tomto nachází se za městem, na jeho severní straně, ve vzdálenosti 1 km o samotě mezi poli na pramenité půdě. V té době nebyl veliký. Vjezd do něho byl se strany západní. Kol dokola obehnan je silnou kamennou zdí, 1½ m vysokou a ¾ m silnou. Staré, mechem a travou obrostlé kameny, mnohé již skoro v zemi zarostlé, zůstávají mluvčím pamětníkem starého tohoto místa. Začátkem 18. st. nestačil a tu přikročeno k jeho rozšíření k severu. Starý vchod byl zazděn a nový s přístavbou udělal se se strany východní. Od těch dob žádných adaptací učiněno nebylo. St. 18. a konec 17. stává se pro dějiny židovstva nejpozoruhodnějším, neboť přicházíme k tomu konečnému bodu, k neplodnějšímu rozvoji jeho jak se stanoviska vnitřně hospodářského, tak i kulturního. Počet jedinců rapidně stoupá, obec počíná se scelovati, neboť k tomu přispívá i okolí, kde

Dějiny Židů v Černovicích u Tábora a okolí.

Zpracoval
Jan Mádl, učitel v Černovicích.

počínají se usazovati, zejména na dvorech, kde vedou hospodářství v největším rozsahu. Usazují se v nejbližších vesnicích. V Obratanech, Nových Dvorech, Zoubku, Věžné Vlčevsi, Temnicích, Deštné, Chválkově, Benešově, Lhotce. Takže obvod obce byl zde věru značný a tím i počet rodin. I pomýšlí se v té době na postavení synagogy a zřízení školy. Nastává nebývalý rozvoj. Mimo toho zavádí matriku narozených, zemřelých a oddací. Zachovávají přísně svůj náboženský rit, rovněž i společensky žijí pro sebe. Živí se obchodem a hospodařením. Středisko rodin je náměstí a ulice Židovská, kde stojí také synagoga. Budova tato postavena byla asi před 200 roky. Na tehdejší dobu byla stavěna účelně a prostraně. Západní její půlčásti je poschoďová. V přízemí je modlitebna a byt pro kostelníka, v poschodí byt a prostraná místnost, která sloužila za školu. V bytě tom bydlel rb. Jakým nákladem a kdo dal podnět ke stavbě, nelze potvrditi, neboť pramenů žádných se nezachovalo. Obec v těch dobách postarala se i o vzdělání mládeže. Škola umístěna byla v synagoze. Jelikož místnost nevyhovovala a počet dětí vzrůstal, pomýšlelo se na samostatnou budovu, i s bytem pro učitele. Za tím účelem zakoupen byl dům čp. 102 na náměstí, kdež zřízena byla stálá škola německá. Byla jednotřídní. Vyučovali na ní učitelé s patričním vzděláním. Jedna místnost sloužila za vyučovací, ostatní byl byt pro správce školy. Měla právo veřejnosti a podléhala německému inspektorátu jindřichohradeckému. Docházka byla povinná a chodily do ní děti školou povinné od 6 do 14, tedy plných osm roků. Počet byl nestejný a dosahoval maxima 35. Z předmětů povinných byly tyto: náboženství, počty, realie, psaní, čtení, jazyk hebrejský, kreslení, tělocvik, zpěv. Jazyku českému se nevyučovalo. Byla vybavena na tehdejší dobu velmi pěknými pomůckami jak přírodopisnými i fysikálními a dostatečným počtem obrazů. Budova byla majetkem obce a škola vydržována z vlastních prostředků. Mimo toho vybíráno bylo školné, stanovené místním výborem a obnášelo měsíčně za žáka 2 zl., někdy 2½ zl. Jím hrazen byl plat učitele. Správu školy vedl místní škol. výbor, jehož př. byl starosta obce. Jeden člen výboru ustanoven byl školdozorcem. Období výboru bylo pravděpodobně tříleté. Každým rokem chodíval na inspekci inspektor. Škola tato měla zvučné jméno. Neboť i ji navštěvovaly děti křesťanů za týchž podmínek i předpisů. Jelikož dětí ubývalo, byla v pozdějších dobách zrušena a stalo se to v r. 1902. Inventář částečně rozprodán, něco se uchovalo a budova rovněž prodána p. Ant. Ledererovi, který později dům odprodal nynějšímu majiteli p. Průšovi. Děti pak přijaty byly do zdejší školy obecné a měšťanské. Zajímavým zůstává vnitřní řízení obce začátkem 19. st. a zejména její samospráva. Veškeré zápisy, týkající se narození, úmrtí a oddání, byly zapisovány na děkanském úřadě,